

**Re-CAP:**

**Er EU's nye  
landbrugspolitik  
i overensstemmelse med  
EU's Green Deal-mål?**



# Landbruget i EU - hvor vi er, og hvor vi burde være

Landbruget i Europa står ved en skillevej.

Alle byggestenene til et modstandsdygtigt, bæredygtigt og retfærdigt fødevarer system er til stede. Tusindvis af små bæredygtige producenter har i århundreder dannet ryggraden i fødevarerproduktionen i Europa ved hjælp af miljøvenlige landbrugsmetoder, såsom agroøkologi og økologisk landbrug, for at producere sunde fødevarer på en måde, der giver næring til både mennesker og planeten.

## Hvad er agroøkologi?

Agroøkologi er en tilgang til fødevarerproduktion baseret på økologiske, sociale og politiske principper, som lægger vægt på sunde og mangfoldige agroøkosystemer og sociale netværk, minimering af eksterne inputs, indkomstsikkerhed for producenterne og næringsrige fødevarer for forbrugerne.<sup>1</sup>

For at overgå til denne retfærdige og grønne fødevarerproduktionsmodel har Friends of the Earth Europe, som en del af Nyéléni Europe-netværket, længe opfordret til flere **grundlæggende ændringer i den måde, som EU producerer og distribuerer fødevarer på**. Vi opfordrer til et fødevarer system, der er indrettet på følgende måde:



Et system forankret i økonomisk og politisk støtte til små bæredygtige jordbrugere.



Et system, der fremmer fødevarer suverænitæt og agroøkologiske metoder, gavner biodiversiteten, muldjordens sundhed og klimaet.



Et system, der beskytter arbejdstagerrettigheder, anstændige arbejdsvilkår og som sikrer en rimelig løn.



Et system, der støtter nye aktører i sektoren, styrker de lokale markeder og forkorter forsyningskæderne.

## Hvad er fødevarer suverænitæt?

Fødevarer suverænitæt er folks ret til sunde og kulturelt passende fødevarer, som er produceret ved hjælp af økologisk sunde og bæredygtige metoder, samt folks ret til at definere deres egne fødevarer- og landbrugssystemer.<sup>2</sup>

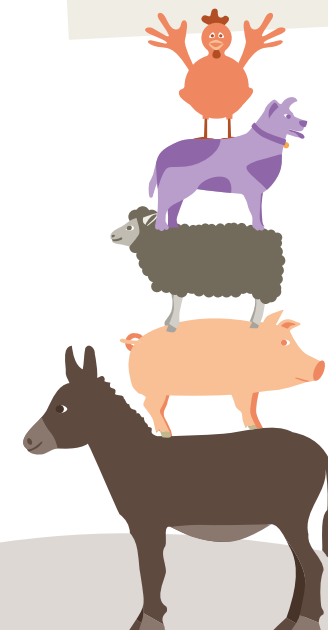
For at sikre denne fremtid for fødevarerproduktionen er det nødvendigt at tage et **kritisk blik på den eksisterende landbrugssektor**. I årtier har globaliseringen og industrialiseringen af fødevarerproduktionen sat profit og maksimering af udbyttet før alt andet, hvilket har haft katastrofale konsekvenser. Denne forretningsmodel har medført skyhøje globale kulstofemissioner, tab af biodiversitet, forurening af jord og luft, menneskerettighedskrænkelser, usikre jobs og at små landbrugere er blevet presset ud af markedet.<sup>3</sup>

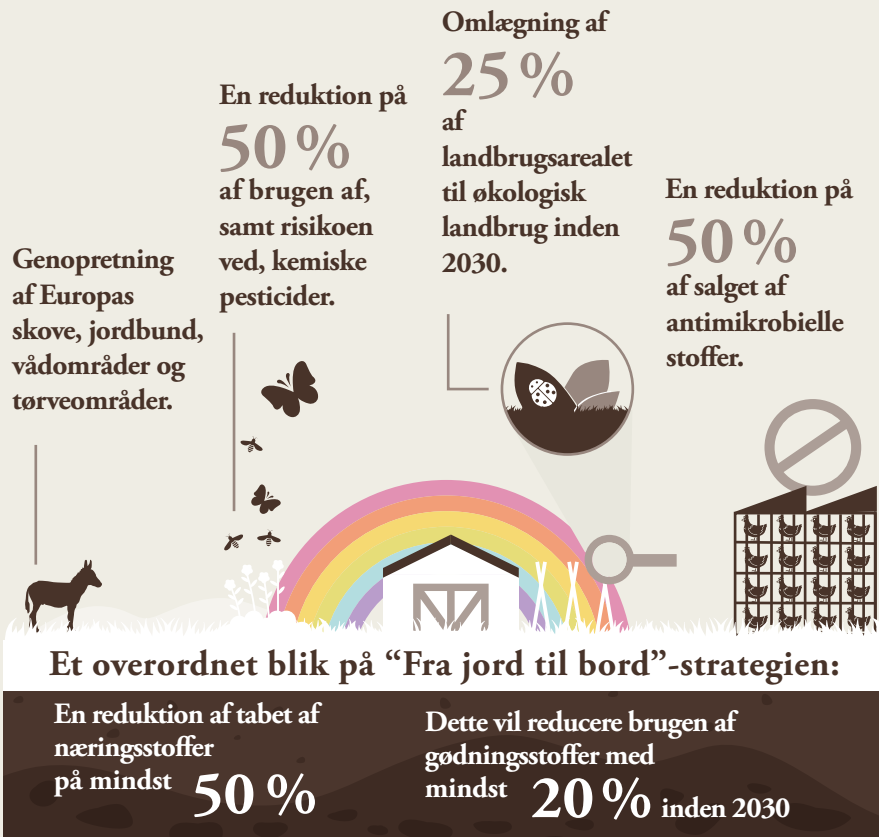
## EU's Green Deal gør sin entré

I 2019 foreslog EU et af de vigtigste sæt forslag i vores levetid under den samlede betegnelse **"EU's Green Deal"**<sup>4</sup>. Europa-Kommissionen offentliggjorde sin plan om at bruge 1,8 billioner euro på at reformere EU's klima-, transport-, energi- og skattepolitik. En plan, der skal gøre EU til det første kulstofneutrale kontinent.

Som en del af denne pakke af forslag har Europa-Kommissionen indført strategien **"Fra jord til bord"**<sup>5</sup>. Dette er en række politiske målsætninger, hvis formål er at reformere Europas fødevarer system for at opfylde EU's mål for Green Deal. Det overordnede mål for EU's Green Deal er at opnå en reduktion på 55 % af drivhusgasemissionerne inden 2030 og at reducere nettoudledningerne til et nulpunkt i 2050.

VI VIL HAVE EN GREEN NEW DEAL





Den tilhørende EU-strategi for biodiversitet omfatter også et beslægtet mål om, at et areal på mindst 10 % af EU's samlede areal skal udgøres af naturtyper med høj biodiversitet.

## Hvad har den fælles landbrugspolitik at gøre med strategien „Fra jord til bord“?

Den fælles landbrugspolitik (CAP) er den EU-lovgivning, der fastlægger finansieringen og prioriteringerne for fødevarersektoren. Den fælles landbrugspolitik, som senest blev opdateret i 2021, bruger en tredjedel af EU's budget og vil fra 2023 til 2027 medføre udbetaling af næsten 270 milliarder EUR til over 6 millioner landmænd.

**Den fælles landbrugspolitik er magtfuld lovgivning, der kan være afgørende for, om målene i strategien "Fra jord til bord" nås eller ej.** Historisk set har den fælles landbrugspolitik kanaliseret milliarder af euro til at støtte fabrikslandbrug, udnyttelse og klimaødelæggelser<sup>6</sup>.

Med den reformerede, fælles landbrugspolitik lovede flere EU-politikere en "grønnere og mere retfærdig, fælles landbrugspolitik", der prioriterer de tre principper for bæredygtighed (miljø, økonomi og sociale aspekter)<sup>7</sup>.

**Men i hvor høj grad opfylder den virkelige EU's Green Deal-mål?** Lad os dykke ned i detaljerne<sup>8</sup>.

## Hvad bruges midlerne fra den fælles landbrugspolitik på?

Der er udviklet et system til at afgøre, hvem der får midler fra den fælles landbrugspolitik, samt hvor meget de får. Pengene er også forbundet med visse betingelser. Dette er som minimum nødvendigt at vide:

- **Finansieringen af den fælles landbrugspolitik er opdelt i to søjler.** Søjle 1 er den største med op til 207,5 milliarder EUR i midler til indkomststøtte til landbrugerne. De resterende 62,5 milliarder EUR går til at fremme udviklingen af landdistrikterne<sup>9</sup>.
- Medlemsstaterne skal bruge mindst 25 % af deres indkomststøtte til **"miljøordninger"**, som er frivillige ordninger til fremme af praksis, der er til gavn for miljøet, klimaet eller dyrevelfærden.
- Medlemsstaterne skal afsætte mindst 10 % af **indkomststøtten** til mindre bedrifter.
- Mindst 3 % af midlerne skal gå til at støtte **unge jordbrugere**.

### Hvad er en øko-ordning?

Et nyt frivilligt instrument for jordbrugere, der ønsker at benytte klima- og miljøvenlige metoder (økologisk landbrug, agroøkologi, integreret bekæmpelse af skadedyr) samt dyrevelfærdsforanstaltninger<sup>10</sup>. **De kriterier for miljøordninger, der er fastsat i den fælles landbrugspolitik, er imidlertid meget brede og kan omfatte foranstaltninger, der ikke har nogen eller kun begrænsede, miljømæssige fordele<sup>11</sup>.**



Det meste af landbrugsstøtten kommer i form af direkte betalinger. Det betyder, at de landbrug, der modtager støtte fra den fælles landbrugspolitik, modtager penge, uanset om de benytter sig af miljøordninger eller ej.

Det er nu op til medlemsstaterne at udarbejde deres egne nationale, strategiske planer for at afgøre, hvordan midlerne skal anvendes i overensstemmelse med kriterierne for anvendelse af den fælles landbrugspolitik. Medlemsstaterne skulle have indsendt disse planer senest i januar 2022. Derefter vil de blive gennemgået og godkendt af Europa-Kommissionen i løbet af året, hvorefter de nye regler for den fælles landbrugspolitik træder i kraft fra 2023.

## Den fælles landbrugspolitik og "Fra jord til bord"-strategien - "djævelen er i detaljen"

Det er meningen, at den fælles landbrugspolitik skal være et instrument til at nå EU's mål under den nye "Green Deal", **men der er faktisk ingen bindende krav til den fælles landbrugspolitik om at gøre dette.** Faktisk blev de oprindelige forslag til den nye lovgivning om den fælles landbrugspolitik fremsat i 2018, før Green Deal og strategien Fra jord til bord overhovedet blev lanceret. Det betyder, at uoverensstemmelser var uundgåelige fra starten.

I 2020 advarede jurister fra ClientEarth Europa-Kommissionen om, at forslagene til den fælles landbrugspolitik ikke var i overensstemmelse med EU's Green Deal, og at dette ville underminere målene, hvis de blev hastet igennem. Forskere, ngo'er og småbønder afholdt utallige protester under reformprocessen, men EU fortsatte alligevel.

# Forskellene på EU's Green Deal og den fælles landbrugspolitik

## EU's Green Deal-mål:

~~mindst 55 % reduktion af drivhusgasser inden 2030.~~

## Den fælles landbrugspolitik:

I løbet af de seneste seks år har EU afsat cirka 100 milliarder EUR til klimaforanstaltninger i den fælles landbrugspolitik, men en undersøgelse foretaget af Revisionsretten har vist, at disse foranstaltninger kun har haft ringe eller ingen virkning på nedbringelsen af emissionerne<sup>12</sup>.

At nå EU's emissionsreduktionsmål indebærer blandt andet at **genoprette naturområder, der tjener som store kulstofdræn, såsom tørveområder og græsarealer**. Tørveområder binder en enorm mængde kulstof, hvilket er afgørende for at nå EU's mål, men når jorden ikke vedligeholdes ordentligt, frigives dette kulstof igen.

Den nye fælles landbrugspolitik indeholder nogle krav om, at jordbrugerne skal beskytte disse områder, ved at indføre en betingelse om at bevare permanente græsarealer og kulstofrige jorde. Den udvider støtteberettigelsen under økoordningen til at omfatte jordbrugere, som praktiserer landbrugsskovbrug samt teknikker, der har vist sig at binde kulstof i jorden.

Disse betingelser er imidlertid meget svagt formulerede, og der er kun få incitamenter for landbrugerne til at indføre disse metoder. Desuden har ingen af medlemsstaterne hidtil indført foranstaltninger, som sikrer tilstrækkelig beskyttelse af tørveområder<sup>13</sup>.

Der er heller **ingen reelle ambitioner i den nye fælles landbrugspolitik om grundlæggende at tage fat på de mest udledende sektorer i vores fødevarer systemer**. Der er for eksempel ingen konkrete foranstaltninger til at reducere den industrielle husdyrproduktion, som er en af de største bidragsydere til drivhusgasemissioner. Der er heller ikke vilje til at tage fat på de forsyningskæder, der er knyttet til den.

## EU's Green Deal-mål:

~~Mindst 10 % af landbrugsarealet indeholder landskaber med høj biodiversitet.~~

## Den fælles landbrugspolitik:

I den fælles landbrugspolitik er det fastsat, at mindst 4 % af jorden skal være til "ikke-produktive" funktioner, og at denne procentdel kan overgå til øko-ordninger. Men dette krav har **flere smuthuller**. For eksempel er en tredjedel af landbrugsarealerne blevet undtaget, og det er endda muligt at medtage afgrøder (det vil sige produktive!)<sup>14</sup>.

Igen halter medlemslandene bagefter. Intet land har endnu indført effektive foranstaltninger, som kan opfylde klima- og biodiversitetsmålene i strategien "Fra jord til bord" eller EU's "Green Deal".

## EU's Green Deal-mål:

~~reduktion af pesticider med 50 % og gødning med 20 %~~

## Den fælles landbrugspolitik:

Der er visse krav til den "bæredygtige anvendelse af pesticider" knyttet til den fælles landbrugspolitik midler<sup>15</sup> og miljøordninger, som omfatter gødningsreduktionen. Men igen er der kun **få aktive incitamenter til at indføre disse metoder, og sanktionerne for manglende overholdelse af betingelserne er beskedne**.

## EU's Green Deal-mål:

~~25 % af Europas landbrugsjord skal være økologisk dyrket~~

## Den fælles landbrugspolitik:

Den nye, fælles landbrugspolitik indeholder bestemmelser, der skal fremme miljøvenlig landbrugspraksis. Dette sker hovedsageligt i form af støtte fra økoordninger eller anden søjle til økologisk landbrug og indførelse af krav om sædskifte. En praksis, der forbedrer jordbundens sundhed.

Også her er den fælles landbrugspolitik utilstrækkelig. Manglen på målrettet støtte til fremme af økologisk landbrug betyder, at konventionelle landmænd ikke har noget incitament eller nogen hjælp til at omstille sig af egen drift.

For at gøre ondt værre tildeler de fleste af medlemsstaternes nationale strategiplaner ikke tilstrækkelige midler til at nå målet for økologisk landbrug, mens nogle lande slet ikke har forelagt en plan for økologisk landbrug<sup>16</sup>.

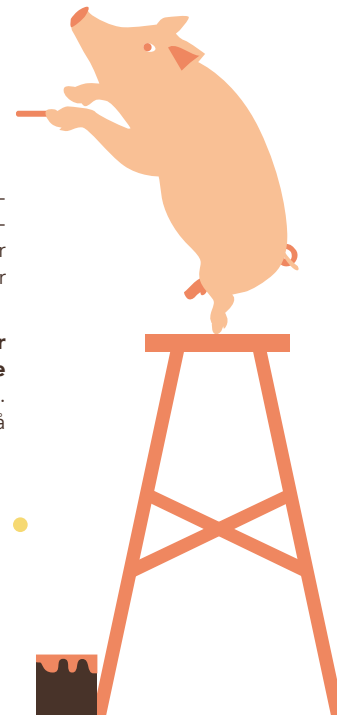
## EU's Green Deal-mål:

~~50 % reduktion af antimikrobielle stoffer til husdyrbrug.~~

## Den fælles landbrugspolitik:

Den nye, fælles landbrugspolitik og strategien "Fra jord til bord" ignorerer begge elefanten i rummet. Den mest effektive måde at reducere brugen af antimikrobielle stoffer på samt landbrugets emissioner er at stoppe finansieringen af det industrielle landbrug, hvor der er størst efterspørgsel efter disse antimikrobielle stoffer.

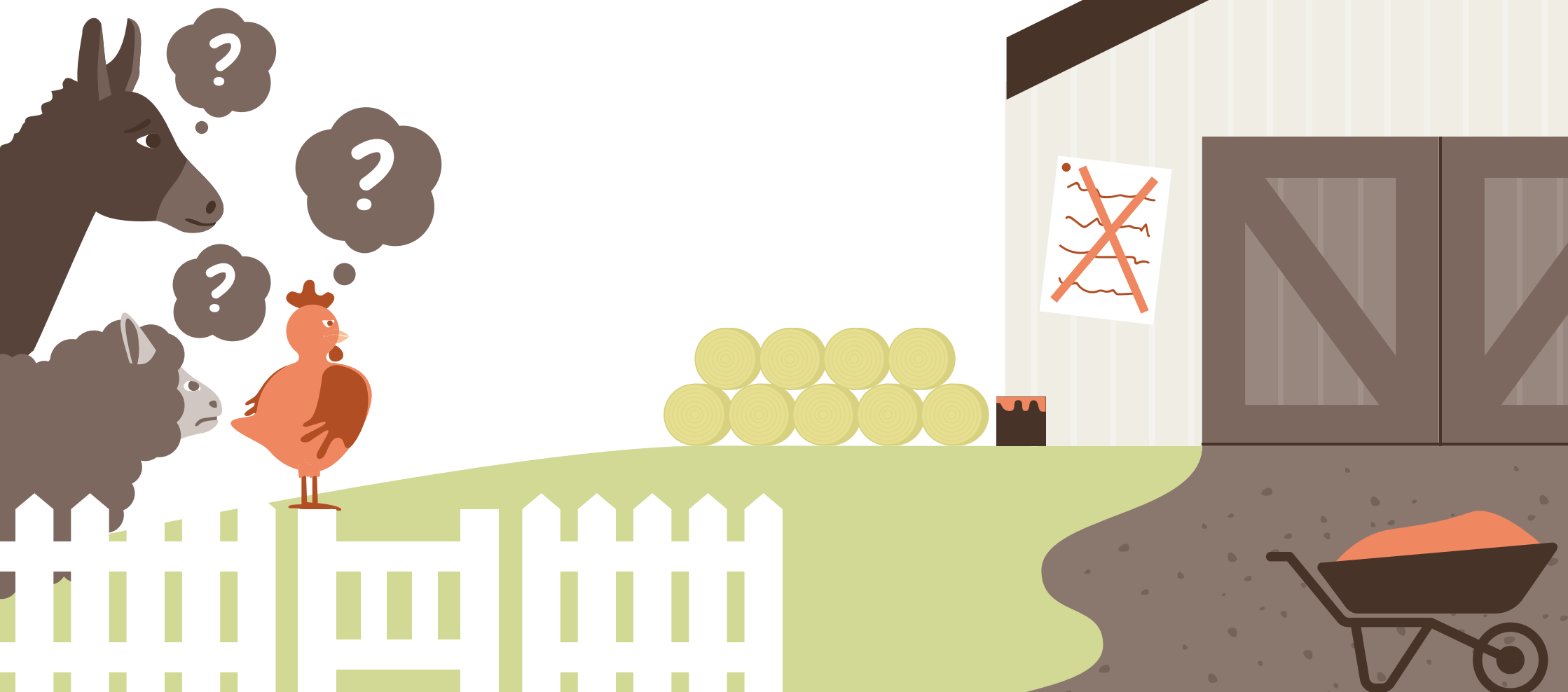
Den fælles landbrugspolitik opnår i virkeligheden det modsatte. **Der er ingen miljøordninger eller mål om at reducere det industrielle husdyrbrug**. I stedet er betalingerne knyttet til bedriftens størrelse, hvilket betyder, at store, forurenende fabriksbedrifter fortsat vil få penge fra EU's såkaldte grønne budget.



## Hvad er den endelige dom?

Den fælles landbrugspolitik er blevet kaldt en grøn lov, men den underminerer målene i EU's Green Deal og strategien "Fra jord til bord". Midler til fremme af økologisk landbrug, reduktion af giftige pesticider samt genopretning af biodiversitet og landskaber, reduceres til frivillige tillægsordninger i stedet for tilstrækkelige, obligatoriske betingelser og midler. Betingelserne for miljøordninger er brede, sanktionerne er lave, og foranstaltningerne til at holde medlemsstaterne ansvarlige er svage.

**Den fælles landbrugspolitik er ikke i overensstemmelse med EU's Green Deal-mål. Mål, der i sig selv ikke lever op til det, som er nødvendigt for en grøn og retfærdig overgang.** Manglerne i den fælles landbrugspolitik kan med fordel udgøre en liste over, hvad en effektiv lovgivning bør indeholde. Bindende foranstaltninger til at skabe sammenhæng på tværs af sektorer, betalinger, der er målrettet mod at nå klima- og biodiversitetsmålene, støtte til små jordbrugere samt betalinger, der omfordeles fra fabrikslandmænd til små landbrugere.



# Hvad sker der nu?

De nye forslag til den fælles landbrugspolitik mødte utallige protester fra både forskere, ngo'er og små landbrugere. De blev vedtaget alligevel.

**Medlemsstaterne har nu ansvaret for at udarbejde nationale strategiske planer, der er langt mere ambitiøse end de svage forpligtelser i den fælles landbrugspolitik**, samt at bruge de tilgængelige midler fra den fælles landbrugspolitik til at støtte foranstaltninger, der opfylder EU's mål for Green Deal.

Europa-Kommissionen bør presse på for at få ambitiøse planer fra medlemslandene og holde dem ansvarlige gennem effektiv monitorering og sanktioner for at sikre sammenhæng med EU's Green Deal, Farm to Fork-strategien og en grøn og retfærdig fremtid.

## Slutnoter

- 1 Hentet og tilpasset fra <http://www.foodsovereignty.org/wp-content/uploads/2015/02/Download-declaration-Agroecology-Nyeleni-2015.pdf>
- 2 Nyeleni (2007). Deklaracja Nyeleni. <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>
- 3 Omkring 85 % af EU's mistede landbrug mellem 2005 og 2016 var småskalabrug på under fem hektarer. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms\\_and\\_farmland\\_in\\_the\\_European\\_Union\\_-\\_statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics)
- 4 [https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)
- 5 [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/865559/factsheet-farm-fork\\_en.pdf.pdf](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/865559/factsheet-farm-fork_en.pdf.pdf)
- 6 [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key\\_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf)
- 7 [https://www.boell.de/sites/default/files/agricultureatlas2019\\_web\\_190508.pdf?dimension1=ds\\_agraratlas\\_2019](https://www.boell.de/sites/default/files/agricultureatlas2019_web_190508.pdf?dimension1=ds_agraratlas_2019)
- 8 [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key\\_policies/documents/factsheet-newcap-environment-fairness\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-newcap-environment-fairness_en.pdf)
- 9 [https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds\\_en](https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en)
- 10 <https://friendsoftheearth.eu/news/new-common-agricultural-policy-cap-bringing-the-dialogue/>
- 11 <https://www.birdlife.org/wp-content/uploads/2021/11/CAP-report-eco-schemes-assessment-Nov2021.pdf>
- 12 <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=58913>
- 13 <https://www.birdlife.org/news/2021/11/17/cap-national-strategic-plans-assessment-nov2021/>
- 14 [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key\\_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf)
- 15 Inclusion of elements of the Sustainable Use of Pesticides Directive, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0128>
- 16 [https://www.organic europe.bio/content/uploads/2021/11/IFOAMEU\\_policy\\_CAP\\_externalbriefing\\_17112021.pdf?dd](https://www.organic europe.bio/content/uploads/2021/11/IFOAMEU_policy_CAP_externalbriefing_17112021.pdf?dd)





Finansieret af Den Europæiske Unions IMCAP-program. Indholdet af denne artikel afspejler udelukkende forfatterens synspunkter, og kun forfatteren er ansvarlig herfor. Europa-Kommissionen er ikke ansvarlig for den måde, hvorpå de indeholdte informationer måtte blive brugt.